

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 23. Emmanuëlis Ortegæ vexatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

pensari ab Societate benevolæ civitatis labores in condendo templo æquali sumptu ac alacritate susceptos. Hoc nempe esse, quod vulgo circumferebatur, Societatem splendore & opulentia magnarum urbium capi; ab infrequentia & paupertate Oppidorum fugere. Varias nationes, per plusquam mille leucarum circuitum, adhuc intactas ad Christi partes adduci posse, si Societas labori non se subtraheret. Deme, inquit, urbium splendorem, & una Paraquaria ampliorem suppedabit animarum messem, quam quævis alia Americæ Australis regio. Hæc & similia plerique acerbius, quam prudentius, dolore instigante, jactabant: nam satis constabat multorum annorum experimento, Socios non deterreri locorum conditione, si institutorum suorum rationibus non repugnaret. Quod addebatur de subsidio à Brasiliæ Provinciali in Paraquariam submittendo, probabilius ab omnibus improbabatur: nam præterquam quod iter è Brasiliâ in Paraquariam terrâ marique Regiis legibus claudi non ignorabatur, satis apparebat Lusitanos homines non se intrusuros in Provincias ab Hispanis administratas. Igitur non deerant, qui vi retinendos Socios censerent, navigii usû negato. Sed ærem verberabant, nihil proficientibus verbis apud Religiosos homines, obsequendi desiderio & voto præoccupatos. Abcuntibus Magistratus Civilis & Ecclesiasticus publico nomine, primores verò civitatis privato affectu, litteras Societatis Jesu Generali, Peruviam Provinciali, adeoque ipsi Visitatori mittendas tradunt, quibus ostendentes infinitam propè animarum messem ab Societate in Paraquaria relinqui, omnes infimis precibus sibi reddi Socios flagitabant. Interim unus Thomas Fildius, morbos & lenium causatus, in Assumptionis urbe domus nostræ custos, & in aliquod afflictæ urbis solatium, relictus est. Sed Lorençana & Ortega Tucumania Sociis, trecentarum leucarum itinere, se adjunctum venere.

Socii se purgant.

Et abeunt.

Thomas Fildius remanet.

EMMANUELI Ortega in Tucumaniam appulso, mandata perferuntur ab Limensibus Fidei Inquisitoribus, quibus se sacro Tribunali sistere jubebatur. Quingentis leucis aberat, cum id nuncii accepit, quo itinere celeriter confecto, ubi Limam attingit, ignotâ tum de causâ. Inquisitionis carceri, stupente totâ Peruvia, mancipatur. Nam Ortega in ostio fluminis Argentei ab Hæreticis in mare deturbatus, iteratâ confessione Fidei penè martyr, mirum in modum inclatuerat. Præterea, quamplurimis Barbarorum millibus in Tucumania & Paraquaria ad Christum adductis; necnon stupenda illa transectione, qua cælitus adjutus, undecim horis octidui iter percurrerat; tolerantiam denique laborum, magnum sibi nomen fecerat: adeo ut inter Americæ Heroës jure merito computaretur. Nulli tamen audebant integerrimi Senatûs factum sugillare, satisfecisse quisque ratus, si judicii eventum tacite præstolaretur. Quinque mensibus rigido in carcere exactis; paulò haberi cœpit laxius, traditusque est Collegio Limensi, cum eâ cautione, ut interim, dum causa ad liquidum reducitur, ab Sacris conficiendis suspenderetur. Biennium tenuit hæc suspensio, donec tandem is, qui eum accusaverat, quasi secretum Sacramentalis Confessionis sigillum violasset, Villaricæ in Guairania morbo lethali corripere. Quo in morbo, coram legitimis testibus scripto dictoque accusationem retractavit, palam falsus, se falsam calumniam, assumptis in perjurium falsis testibus, innocentissimo viro adornasse, quod in se castigando verborum acrimoniam, rigidus vitiorum censor, adhibuisset. Codicillis Limam perlatis, Fidei Judices Emmanuéli Ortega victicem palmam obtulere. Diceres ab Deo Optimo Maximo sycophantæ calumniam permissam, ut Ortega de hæresi, de infidelitate, de Dæmonè toties victor, de calumniâ etiâ, in urbe novi orbis principe, inter nobilissimorum civium plausus, gloriosus triumpharet. Nec nostra Societas parca fuit in cohonestando viro: nam, respectu ad Apostolicos labores & tolerantiam habito, supremum votorum gradum linguæ Indicæ peritissimo in senectute extra ordinem obtulit; quem ipse ex demissione animi adire recusavit. Triumphalem Athletam Peruviam Prorex, Comes Montis Regalis, arduæ Chiriguanarum ferocissimorum Indorum expeditioni præfecit: apud quos læta habuit initia promulgationis Evangelicæ legis, spem facientibus Barbaris eam acceptandi: sed in progressu mille mortis pericula, & in-

CAPUT
XXIII.
Emmanuëlis Ortega vexatio.
1603.

Ejus latus.

Inquisitionis carcere detinetur.

Ab Sacris suspenditur.

Calumnia ad liquidum deducitur.

Absolvitur.

Honoratur.

*Churiguanis
proficitur.*

Moritur.

Laudatur.

numeri labores successere, Churiguanis mores avitos obstinate retinentibus. Perseveravit tamen Ortega, cum Hieronymo Villarneo, Sacerdote impigro, in regione perversa, per biennium integrum, quo sine notabili fructu transacto, recrudescente cruris, cui spina inhaerens, dolore, Chuquisacam curationis ergo se contulit, ubi optimus senex agritudinibus oppressus, inter exercitia Religiosae pietatis, domesticis & externis utilem operam navavit: donec anno millesimo sexcentesimo vigesimo secundo ad Carlos meliori sui parte evoleret, vir, si virtutes & facinora spectes, jure merito summis adnumerandus. Lusitania eum è nobili sanguine genuit, Brasilia juvenem educavit, Josephus Anchieta virum laborum comitem habuit, senio proximum Tucumania, & Paraquaria Apostolicis hominibus patria praesentem, mirata est: Peruvia emerito triumphum dedit: Nierembergus, & Joannes Rho Heroibus suis addidere: Caelum, ut spes est, piis ejus manibus apothosim fecit. Ipse ego denique, quod mearum partium fuit, extra Provinciam abeuntem sequutus, non deserui, donec Paraquariae nostrae decus singulare ultimis officiis prosequeretur. Porro, ut hoc addam, nostrum Emmanuelem nobilibus parentibus in Brasilia ortum, avunculum Episcopali pedo insignem habuisse; & ab ejus matre, selectissima matrona, Societatem nostram insignia beneficia accepisse, mihi incomperto est. In Brasiliam navigare volenti, mater, & avunculus obstitere; sed ipse, animarum Christo lucrandarum desiderio inflammatus, agnata vincula rumpens, eò celerrime properavit, quò ab Divino Numine impellebatur: quae desideria in ipsa Brasilia inter studia, & ceteras Religionis exercitationes mirum in modum auxit. Itaque, devorata Barbarorum lingua, rebus agendis jam idoneus, multas Brasiliae regiones utiliter percutrit. Una in expeditione centum leucas progressus, vix furibundorum Indorum laqueos evasit, narratque in annosa arboris concavo, Divi Xaverii exemplo, eorum insidias elusisse. Biennio integro Josepho Anchietae, Brasiliae Provinciali, fuit à secretis, portentoque ejus & Apostolicae vitae non magis spectator, quam sectator, à quo volens, lubensque in Australiores Americae regiones navigare jussus, honestissimis facinoribus, suis temporibus à me denarratis, Societatem nostram decoravit.

CAPUT
XXIII
Sociorum
per Tucumaniam
labores.

1604.

Joannes Romerus ad portum Boni-aëris exciur.

Societas magni comparatur.

1604.

EODEM plane tempore, quo Ortega in Peruviam abiit, Joannes Romerus ex praescripto Visitatoris Socios cogens, tamdiu in urbe apud se detinuit, quousque, refocillatis per religiosa quietaque exercitia viribus, rursus per Tucumaniam dispararet. Ex quo, more sequentibus annis ad praxim redacto, insignes plane inter Indos & Hispanos utilitates perceptae sunt: nam, praeterquam quòd se invicem sermonibus & exemplis inflammarent, varias Indorum linguas, artes curandae eorum feritatis, modum technas Daemonum extricandi, & conscientiarum nodos dissolvendi, mutuo magisterio perdiscebant. At cum se rursus Deo pleni effundebant, conceptas per sacrum orium flammās in omni generis homines miro animorum motu spargebant. Joannes Romerus, extra Tucumaniam etiam excurrens, ad portum Boni-aëris, per desertam centum & viginti leucarum planitiem, curam suam extendit: ad quem audiendum cum concurrere undique frequentes Barbaros, praeter morem, cerneret, Episcopus Societatem Magnetis comparavit, ferrum & ferreos homines ad se occultā vi trahentem. Anni hujus saeculi tertius & quartus, Apostolicis ad varias Indorum terras excursionibus, quamplurimis eorum millibus Sacramento procuratis, magna ex parte consumpti sunt: quibus utilitatibus sigillatim enucleandis supersedeo, ne lectoribus, novas res in Historia amantibus, fastidio sim.

CAPUT
XXV.
Ludovicus
Valdivia
Chilenos
Christo &
Regi conciliare adlaborat.

1605.

ANNO saeculi decimi-sexti quinto, res Chilenses, Alfonso Riberæ Prætoris fortitudine, utcumque contra rebelles firmatae erant; & progressum habiturae videbantur, ni Præturam importuna admodum tempestitate vertere jussus fuisset. Ipse Chilenam militiam ad Belgicae recentia praecepta instruxerat: hostes, ut in Hollandorum finibus fit, constructis passim castellis, praesidio firmatis, coërcuerat: rebelles multis cladibus affecerat: quamplurimos Hispanos, factis irruptionibus,

nibus,